

O‘QUVCHI YOSHLARNI MUSIQIY ONGINI RIVOJLANTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLAR

Abdusattorov Abdujalil Abduvali o‘g‘li

Farg‘ona Davlat Universiteti

“Vokal va cholg‘u ijrochiligi kafedrası” o‘qituvchisi

Yusupjonova Dilfuzaxon Olimjon qizi

Anvarova Barnoxon Dilshodjon qizi

“Vokal va cholg‘u ijrochiligi kafedrası” 2-bosqich talabalari

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada barcha ta‘lim muassasalarida talabalarning musiqaga bo‘lgan qiziqish tendensiyalarini oshirishga bo‘lgan imkoniyatlar, ularning sharoitlari haqida ma‘lumotlar keltirilgan.

***Kalit so‘zlar:** Musiqiy ong, san‘at, qarorlar, besh muhim tashabbus.*

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлена информация о возможностях и условиях повышения интереса учащихся к музыке во всех учебных заведениях.

***Ключевые слова:** Музыкальное сознание, искусство, решения, пять важных инициатив.*

KIRISH

Musiqqa (yunoncha mousiche – muzalar san‘ati) – inson hissiy kechinmalari, fikrlari, tasavvur doirasini musiqiy tovush (ton, nag‘ma) lar izchilligi yoki majmui vositasida aks ettiruvchi san‘at turi. Uning mazmuni o‘zgaruvchan ruhiy holatlarni ifodalovchi muayyan musiqiy badiiy obrazlardan iborat. Musiqqa insonning turli kayfiyatlari (ko‘tarinkilik, shodlik, zavqlanish, mushohadalik, g‘amginlik, xavf-qo‘rquv va boshqalar) ni o‘zida mujassamlashtiradi. Bundan tashqari, musiqqa shaxsning irodaviy sifatlari (qat‘iyatlilik, intiluvchanlik, vazminlik va boshqalar) ni ham yorqin aks ettiradi.¹

Musiqiy ong insonning musiqiy tovushlarga nisbatan reaksiyasi. Eshitish qobiliyati, intonatsiya jarayoni va boshqalar musiqiy ongning yetuklik darajasiga misol bo‘la oladi. Musiqqa maktabiga ilk marotaba borayotgan o‘quvchining oz bo‘lsa-da musiqiy onggi rivojlangan bo‘lishi kerak. Masalan, musiqqa maktabiga qabul jarayoni imtihon tarzida o‘tkaziladi. Unda o‘quvchidan ritmni his qilib, eslab qolishi, tovushlarni eshitishni bilishi va albatta kuylay olish qobiliyatiga ega bo‘lishi talab qilinadi. Undan so‘ng esa o‘quv jarayonlari tadrijiy tarzda amalga oshiriladi.

¹ O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. M bo‘limi. Toshkent. 2000-yil

O'quvchining musiqiy ongi rivojlanishiga bo'lgan barcha imkoniyatlardan foydalaniladi. Yosh o'quvchilar uchun didaktik o'yinlardan, turli xil ko'rgazmalardan foydalanish mumkin. Musiqiy diktanlar, ritmik mashqlar va shunga o'xshash musiqiy ongning rivojlanishiga bo'lgan turli xil imkoniyatlar amalga oshiriladi.

Unib-o'sib kelayotgan yosh avlodning iste'dodini har tomonlama kamol toptirish va madaniy saviyasini yuksaltirish, yoshlarimizning milliy va jahon musiqalari, tasviriy san'atining yuksak namunalaridan keng bahramand bo'lishi uchun zarur sharoitlar yaratish, boshlang'ich musiqiy ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish, bolalar musiqa va san'at maktablarini rivojlantirish hamda zamonaviy moddiy-texnik bazasini shakllantirish, ularni musiqiy madaniyat va san'at sohasidagi yuqori malakali pedagog kadrlar va mutaxassislar bilan ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi zimmasiga vazifalar yuklandi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Hozirgi kunda musiqa san'atiga e'tibor tobora kuchayib bormoqda. Xabaringiz bor, Prezidentimiz tomonidan 2019-yilning mart oyida beshta muhim tashabbus ilgari surildi. Besh muhim tashabbus dastlab Toshkent viloyatining Bo'ka tumani va Toshkent shahrining Uchtepa tumanida tajriba sifatida joriy etildi, - deydi Yoshlar ishlari agentligi Markaziy apparatining besh tashabbus loyihalarini muvofiqlashtirish boshqarma boshlig'i Mansur Masharipov. – 42 ta tuman va shaharlarning 168 ta olis va og'ir ahvoldagi mahalla fuqarolar yig'inlarida bu tajriba muvaffaqiyatli amalga oshirildi. Shuningdek, birinchi tashabbus – yoshlarning musiqa, rassomchilik, adabiyot, teatr va san'atning boshqa turlariga qiziqishlarini amalga oshirish bo'yicha yurtimizdagi mavjud 800 dan ortiq madaniyat markazlarida 4 522 ta to'garak faoliyati yo'lga qo'yilib, ularga 1 762 ta musiqa jihozi yetkazib berilgan. Umumta'lim maktablarida tashkil etilgan 36 503 ta to'garakka 1 million nafardan ortiq yoshlar qamrab olingan. 3 000 dan ortiq musiqa jihozlari yetkazib berilgan.²

Prezidentimiz o'rta maktablarda ham o'quvchilarni musiqaga qiziqishini orttirish maqsadida qarorlar chiqarmoqda. Maktab attestatida "Cholg'u asbobini o'rgangan" degan baho bo'ladi. Bu Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning so'zlari. Davlat rahbari ushbu so'zlarni iyun oyi oxirlarida Namangan viloyati faollari bilan o'tkazilgan yig'ilishda aytib o'tdi va bu borada mutasaddilarga topshiriqlar berdi. Prezident o'z so'zini shunday izohladi: "Nima uchun bu kerak? Iqtisodiyotni tiklaymiz, lekin shu bilan barobar ravishda madaniyatimizni tiklab bormasak, ertaga

²<https://yuz.uz/uz/news/5-muhim-tashabbus-yoshlarga-qanot>

ma'naviy ozuqa bo'lmagan elda, xalqda, yoshda yutuq bo'lmaydi". Shunga ko'ra 10130 ta maktab, 323 ta bolalar musiqa maktabi, 826 ta madaniyat markazi 7 turdagi milliy cholg'ular 3 to'plamdan ta'minlanadi. Buning uchun 205 mlrd so'm ajratiladi.

Bundan tashqari, Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbusning birinchi bosqichi ham yoshlarni musiqa va san'atning boshqa turlariga bo'lgan qiziqishlarini oshirishga, iste'dodini yuzaga chiqarishga xizmat qiladi.

XULOSA

Yoshlarning ma'naviyatini, musiqiy ongini rivojlantirish va targ'ib etishda qishloq, tuman va viloyatlarimizda besh tashabbus olimpiadasi doirasida "Milliy va zamonaviy cholg'u ijrochiligi" va "Yoshlar raqs" festival-tanlovlari o'tkazilib, g'oliblarni munosib rag'batlantirishga katta e'tabor qaratilmoqda.

REFERENCES

1. O'zME. Toshkent-2000
2. <https://yuz.uz/uz/news/5-muhim-tashabbus-yoshlarga-qanot>
3. <https://marifat.uz/marifat/ruknlar/manaviat/4876.htm>
4. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In *Archive of Conferences* (pp. 49-52).
5. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In *Archive of Conferences* (pp. 49-52).
6. Mannopov, S. (2004). Uzbek folk music culture.(Study guide) Tashkent. *New Age Generation*.
7. Маннопов, С. (2018). Навобахш оҳанглар. Т.: *IJOD-PRESS* нашриёти.
8. Маннопов, С. У. Л. Т. О. Н. А. Л. И. (2004). Ўзбек халқ музыка маданияти. *Янги аср авлоди*.
9. Маннопов, С. (1852). Ходжи Абдулазиз Абдурасулов (1852-1936)
10. Abdusattorov, A. About Makom Melodies Adapted for Orchestra of Uzbek Folk Instruments. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 2(11), 28-30.
11. Kurbanova, B., Khurshid, M., & Tokhirjon, S. (2022, May). THE ROLE AND IMPORTANCE OF A SYSTEMATIC APPROACH TO TEACHING IN THE FINE ARTS. In *Archive of Conferences* (pp. 105-107)
12. Мамазияев, Х. А. Ў. (2022). МАҚОМ САНЪАТИДА МУСИҚА ЧОЛГУЛАРИНИНГ ТАДРИЖИ. *Science and innovation*, 1(С3), 7-14.